

Mūsų mielosios, brangiosios Motinos,

Motinos dienos proga sveikiname gyvybės, meilės ir šviesos nešėjas – Motinas – buvusias partizanes, ryšininkes, tremtines, politines kalines, rezistentes, išauginusias Lietuvai brangiausią turta – savo vaikus, meile apgobusias našlaičius. Branginkime Motinas, tiesiančias savo vaikams kuo gražesnį ir prasminęs gyvenimo kelią. Mielosios, Jūs įrodėte, kokia tvirta ir stipri yra Motinos širdis, kokios švelnios ir šiltos Motinos rankos.

Telydi Jus sėkmę, vaikų ir artimųjų rūpestis, meilę ir šiluma!

**LPKTS pirmininkas
Povilas Jakučionis,
LPKTS valdyba,
„Tremtinio“ redakcija**

Nuoširdžiai sveikinu Jus, visas garbingas, mylimas ir mylinčias Mamas. Už Jūsų meilę mums, savo vaikams, šiandien dėkojame gélémis, skubame ištarti žodžius, kurių kasdien nesakome. Jūsų motiniška širdis visą gyvenimą buvo dalinama artimiesiems. Gal todėl ir tos raukšlės, ir sidabrinė gija tik puošia Jūsų veidą, kupiną pasiaukojimo ir atsidavimo.

Mielosios, telydi Jus nuolatinis vaikų dėmesys, dėkinumas ir pagarba. Būkite mylimos ir laimingos.

Pagarbiai –

**Vincè Vaidevutè Margevičienè,
LR Seimo narė, TS-LKD PKT frakcijos pirmininkė**

* * *
Su pirmaisiais pavasario žiedais ateina ir Motinos diena. Visi šilčiausi jausmai, visa, kas gražiausia siejasi su Jumis.

Amžina pagarba toms, kurios išlydėjo savo sūnus ir dukteris į Laisvės kovas, kurios savo vaikų netektis pasislėpusios laistė skausmo ašaromis, kurios kantriai neše politinės kalinės, tremtinės dalią, saugodamos laisvos Lietuvos viltį. Šilčiausi žodžiai toms, kurios su nerimu širdyse išleido savo vaikus ginti Lietuvos 1991-aisiais.

Mielosios Motinos, dabartis taip pat atneša rūpesčių – juk net ir suaugę sūnūs ar dukterys Jums lieka vaikais. Tegul jų siekiai ir darbai džiugina, o gerumo žodžiai – raminia. Te dovanoti gėlių žiedai sako, kad Jūs – pačios brangiausios. Būkite laimingos, mylimos ir mylinčios.

**Auksutė Ramanauskaitė-Skokauskienė,
LR Seimo narė**

Orientacinis pėsčiųjų žygis Dainavos apygardos partizanų takais

Orientacijos žygio sumanytojai ir rengėjai – Jaunieji Lietuvos patriotai su Dainavos apygardos partizanais ryšininko Juozo Jakavonio-Tigro (ketvirtas iš kairės) sodyboje

atvyko visi likusieji nariai. Iki pat vidurnakčio į irengtą stovyklą plūdo mašinos, pievoje dygo palapinės bei išliepsnojo laužas. Vieni stovyklą rado lengviau, kitiems sekėsi sunkiau, nors aiškus žemėlapis buvo idėtas internete – tereikėjo bent kartą įdėmniau pažiūrėti. Stovyklos atmosfera

puiki – visi energingi, gerai nusiteikę.

Ankstyvas rytas, Saulutė tekėjo, žygeiviai budo. Į stovyklavietę iš ryto atvyko pilnas autobusas Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos kariūnių su keiliais svečiais iš JAV. Žygiję dalyvavo ir Gediminas Ja-

kavonis, Ričardas Čekutis, keletas mokytojų ir įvairių ištaigų darbuotojų. Registracija buvo patikėta merginoms, ten virte virė darbas. O štai mes, Lietuvos vyrai, ruošėmės iškilmingam žygio atidarymui.

Pirmausia giedodami „Tautišką giesmę“ pagerbė-

me Lietuvos didvyrius – partizanus, žuvusius dėl Lietuvos laisvės, iškéléme Trispalvę. Vėliau žygeivius supažindinome su Dainavos apygarda bei žygio taisyklemis. Juozas Jakavonis-Tigras tarė sveikinimo žodį, suteikiantį stiprybės bei ištvermės. Nuaidėjus šūviui 171 dalyvis patraukė į kelią. Orientacijos žygio pirmasis etapas (jų buvo trys – dieninis, naktinis ir rytinis) turėjo tris skirtingo atstumo trasas 20–35–50 kilometrų. Pirmausia visi karto Merkio upę, perėjo kabanti tiltą ir ėjo pirmojo punkto link – partizano Milžino būrio žūties vietas – bunkerio. Ten žygeiviu laukė partizanika uniforma, ginklais bei kitais autentiškumą pertekliaučiai daiktais pasidabinės žygio teisėjas. Pirmasis punktas dalyviams paliko didelių išpūdį – neseniai rekonstruotas bunkeris, kurį buvo galima apžiūrėti ne tik iš išorės, bet ir iš vidaus, taip pat patiekta išsami partizanų žūties istorija.

(keliamas į 2 psl.)

Orientacinis pėsčiuju žygis Dainavos apygardos partizanų takais

(atkelta iš 1 psl.)

Po pirmojo punkto išsi-skryrė trasu keliai: vienems 2 punktas – Noruliu apylinkių partizanų atminimo paminklas, kiti patraukę į Balučio bunkerį, kuriame taip pat žuvavo partizanai. Šis punktas su-tvarkytas, bunkerio viduje žygeiviams laukė žygio teisėjas, persirengęs partizano uniforma, tarsi vaizduodamas bunkerio šeimininką Balutį. Visi

vos – vien miškai, juk būtent tokia Dainavos apygarda. Klaudinčios Lietuvos garios reikalavo gana gerų orientavimosi įgūdžių, taigi neišven-gėme pasiklydusių, tačiau be-veik vienaip ar kitaip visi į stovyklą sugebėjo grįžti iki 22 valandos. O štai nuo 21 valandos stovykloje rūsininkas Juozas Jakavonis-Tigras pasakojo apie Dainavos apygardą bei paties partizanavimo lai-

Merkinės miestelio puolimą. Punktas buvo miestelio centre, buvusiam stribyne, kuria-me šiuo metu įkurtas Rezis-tencijos muziejus. Tik jėjus į vidų pasitiko „stribai“ (teisė-jai, apsirengę stribų unifor-momis ir turėjo ginklų), jie „girtuokliai“ dzūkišku „vandeniu“, liepė nuotrauko-se atpažinti „banditus“. Toks vaidinimas daugeliui patiko, nes padėjo susidaryti stribu-

valandą ryto vėl startavo ry-tiniame etape. Šio etapo tra-sa driekėsi 20 kilometrų, tu-rejo 4 punktus. Pagrindinis rytinio etapo punktas – „Vel-nio tiltas“, kur partizanai en-kavėdistams ir stribams ruoš-davo pasalas. Dėl šios prie-zasties okupantai ir stribai bi-jojo ir vengė šios vietas...

Žygio uždarymas 15 valandą taip pat viena įdomiausių akimirkų – apdo-vanojimai, prizai. Beje, prizai išties verti dėmesio – tai knygos, nuotraukų albumai, bilie-tai į spektaklį „Bunkeris“, naujausia „Kupolės“ kom-paktinė plokštėlė bei dauge-lis kitų dovanų. I šią šventę at-vyko trys Dainavos apygardos partizanai: Dainavos apygardos vado pavaduotojas – Jus-tinas Padegimas-Upelis tarė padékos žodžius jaunimui ir ašarodamas džiaugési, kad dar Lietuvoje yra tiek patrio-tų. Dauguma dalyvių taip pat susigraudino, kai kuriems bė-go džiaugsmo ašaros – juk mes esame laimingi, gyven-dami Lietuvoje ir tokioje garbingoje vietoje susirinkę daugelis brolių ir seserų domimės mūsų krašto istorija.

Uždarymo metu tvyrojo nuo-stabi nuotaika – visi didžiavo si savimi, savo draugais, savo Tėvynė. Prasidėjus prizų da-lyboms visi dar labiau nušvi-to. Šūksniai ir ovacijos ge-riausiams ėjikams – vienas dalyvis įveikė maksimalų, net 90 kilometrų skaičių – tai „Žalio Velnio“ organizacijos narys Vitalijus Tam-ošauskas-Nendrė. Partizanai prizininkams spaudė rankas ir linkėjo išlikti tikrais lietu-viais. Vien dėl šios akimirkos buvo verta dalyvauti ir žygiuoti. Visi dalyviai gavo atminimo diplomas, todėl neliko nuskriaustų. Išdalinė prizus, diplomas, padarėme bendrą nuotrauką prie A.Ramanausko-Vanago vadavietės, padékojome sody-bos šeimininkui Juozui Ja-kavoniui-Tigrui ir atsisvei-kinę skirstémės.

Jaunieji Lietuvos patriotai bemaž pusmetį dirbo kurda-mi šio žygio idėją, praleido daug laiko, idėjo daug pastan-gų, lėšų, kad viskas būtų kuo kokybiškiau, kad dalyviamis būtų smagu ir įsimintina, todėl tariu dėkui kolegom, kuri-e prisidėjote! Vieningi mes esame stiprūs. Susitikime ki-tų metų žygyje.

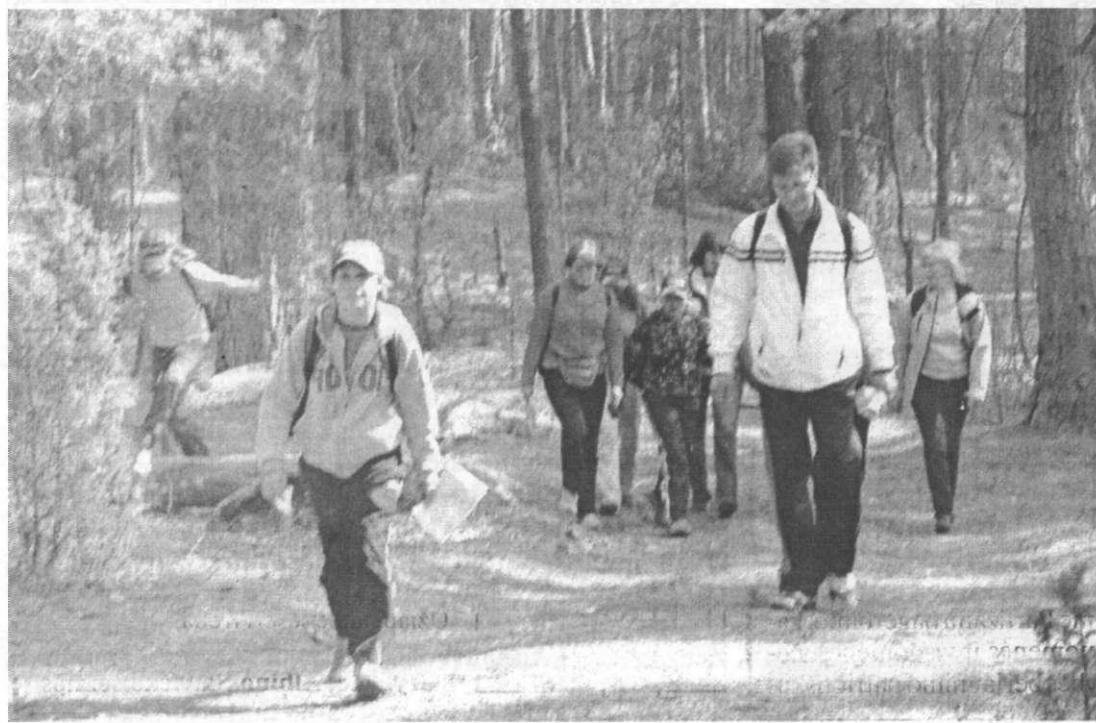
**Kęstutis JANAVIČIUS
Tomo Stančiausko
ir autoriaus nuotr.**

Istorijos pamokos turi ugdyti patriotiškumą

Vienu iš tautinės mokyklos uždavinii turi būti Lietuvos jaunimo patriotiškumo, pasididžiavimo savo valstybe ir jos istorija ugdymas. Lietuvos himne – „Tautiškoje gies-mėje“ giedame: „Iš praeities Tavo sūnūs te stiprybę se-mia“. Todėl pagrindiniai dalykais bendrojo lavinimo mokyklose, turinčiais tie-sioginę įtaką patriotiškumo ugdymui, yra valstybinės kalbos ir Tėvynės istorijos mokymasis. Mikalojus Daukša sakė: „Maža garbė svetimomis kalbomis kalbēti, didelė gėda – savosios ne-mokėti“. Siek tiek perfrazu-vus tą patį galima pasakyti ir apie istoriją. Maža garbė ži-noti pasaulio ir Europos istoriją, didelė gėda nežinoti savosios, Lietuvos istorijos, jos istorinių asmenybų bei kovų už Tėvynės laisvę ir nepriklausomybę.

Peržiūrėjus iki šiol vienoje Vilniaus miesto bendrojo lavinimo mokykloje naudoja-mus istorijos vadovėlius nuo 5 iki 10 klasės, liko sloganas įspūdis, kad Lietuvos istorija dėstoma bendroje visuotinės istorijos apimtyje. Vientisai ir nuosekliai Lietuvos istorija dėstoma tik 5-aje klasė-je, tokiu lygiu, koks suprantamas 11 metų penktokeliui. Kitose klasėse dėstoma vi-suotinė istorija nuo pirmųjų civilizacijų iki mūsų lai-kų. Šioje pasaulinės istorijos įvykių masėje Lietuvos istorija minima tik epizodais, įterptais tarp pasaulio ir Eu-ropos įvykių, labai lakoniškai. Daug svarbių istorinių įvykių visai nepaminimi (knygneštė, kova prieš bažnyčių naikinimą, Vilniaus krašto okupavimas vadina-mas labai švelniai – tik konfliktu tarp Lietuvos ir Lenki-jos dėl Vilniaus, Klaipėdos okupavimas, 1941 metų birželio 22–23 dienos sukili-mas, „Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronika“ ir t.t.). Antroji sovietinė okupacija įvardinama kaip „antroji Lietuvos sovietizacija“. O tai jau galima suprasti ne kaip prievertinė prijungimą, o kaip sovietinės teritorijos „išvadavimą“. Lietuviai tau-tos laisvės kovai partizani-o karo sąlygomis skirta še-ši puslapiai, iš kurių dvie-juose – dokumentų ištrau-kos, viename – iliustracijos. Tekstui lieka trys puslapiai.

(keliamas į 3 psl.)

Žygeiviai keliauja pavasarėjančia Dzūkijos giria

žygio punktai buvo svarbūs Lietuvos Laisvės kovos at-minimo objektai. Pavyz-džiui, 7 punktas Viečiūnų miške – tai J.Vitkaus-Kazi-mieraičio vadavietė, kitas punktas – Kampiniškių kaimo kryžius ir sodyba, kurioje lankési partizanai. Vienas iš įdomesnių 4 punktas, garsioji J.Vit-kaus-Kazimieraičio vada-vietė, į kurią jėjimas buvo per šaltinio vagą, trykštan-čią iš išpudingo dydžio šlaitų netoli Rudnios kaimo. Deja, čia telikusi tik duobė – jokios lentelės, jokio takelio iki bu-vusio bunkerio néra, todėl mes iš anksto rinkome infor-maciją ir prieš pat žygį sutvar-kėme užvirtusius medžius, įrengėme stendą su bunkerio bréžiniais, aprašymu. Punktą teisėjas buvo apsilikęs parti-zaniška miline ir turėjo re-konstrukcini SVT-40 ginklą. Vėliau dalyvių laukė svarbi Dainavos apygardos vieta – Pagerbimo saskrydžio vieta, kurioje Viršuodukio kaime telkési net 98 partizanai. Šioje vietoje partizanams buvo įteikiamos padékos už uol-u-mą ir narsą, ši vieta jamžinta atminimo lenta.

Trasos tikrai buvo neleng-

Orientacinio pėsčiuju žygio dalyviai

kotarpj, kurio tikrai būta įdomaus. Tikro liudininko prisi-minimai padėjo geriau suprasti partizaninį karą. Tik-riauisiai todėl daugelis likusių stovyklavietėje ir néjusių į naktinį etapą praše Tigro, kad šis tėstų savo pasakojimą toliai...

Naktinio etapas prasidé-jo 22 valandą, nors tuo laiku kai kurie paklydėliai dar tik gržinėjo po dieninio eta-po. Galimos trasos buvo 10 ir 20 kilometrų. Naktinio etapo dalyvių skaičius nebu-vo gausus, gal apie 40 žygei-vių, tačiau pirmasis naktinis punktas buvo ypač prasmingas – žygeiviai tarsi at-kartodami įėjo partizanų takais į Merkinės miestelį, ly-giai taip, kaip per garsujį

įvaizdį. Kitas punktas buvo miškuose – tai Mardasavo bunkeris ir A.Ramanausko-Vanago bunkeris „Birutė“. Prie jų liepsnojo laužai ir vyko pokalbiai apie partiza-ninį karą. „Birutės“ bunke-ri nebuvvo lengva rasti nei žygeiviams, nei partizani-niais laikais sovietams, beje, priešingai negu žygeiviai, taip ir neradusiems šios slėptuvės. Priartėjus prie šio punkto reikėjo ištarti slap-tažodį „Dainava“, kurio pa-galba buvo galima patekti į šį punktą.

Iki 4 valandos nakties visi sugrįžo į stovyklą. Žygeiviai pasiskirstė į dvi grupes – vie-ni sumigo ilgesniam laikui, o štai kiti, ištvermingesni, pa-snauđė kelias valandėles ir 7

2011 m. balandžio 29 d.

Istorijos pamokos turi ugdyti patriotiškumą

(atkelta iš 2 psl.)

Toks išmėtytas atskirais epizodais dalykas labai sunkiai įsimenamas ir nepilnas. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės istorija, dėstyta 5 klasėje 11 metų amžiaus vaikų supratimo lygiu, bus visai pamiršta. Tai ką gi iš Lietuvos istorijos įsimins ir prisimins Lietuvos tautinės mokyklos abiturientas – jau nasis Lietuvos pilietis? Kiek stiprybės jis gali pasisemti iš primirštos LDK valstybės galybės, iš trijuose puslapiuose išdėstyto partizaninio pasipriešinimo istorijos?

Jvertinusi Algimanto Le-
lešiaus pastangas dėl Pasi-
priešinimo istorijos dėsty-
mo mokyklose, LPKTB val-
dyba kreipėsi į Lietuvos
Respublikos Seimą, Vyriausybę ir Švietimo ir mokslo mi-
nisteriją, prašydama sudary-
ti švietimo ir istorijos specia-
listų bei bendrijos deleguotų
atstovų komisiją, kuri pateik-
tų siūlymus dėl galimybės
švietimo įstaigose dėstyti Lie-
tuvos istoriją kaip vientisa,
nuoseklų ir išsamų Lietuvos
pasipriešinimo okupacijoms
istorijos kursą.

Į mūsų kreipimasi Švietimo ir mokslo ministerija (toliau ŠMM) pateikė 37 pusl. apimties „Vidurinio ugdymo bendrosios programos ISTORIJA projektą“, skirtą pedagogams, mokymo priemonių rengėjams, švietimo administratoriams ir visiems, susijusiemis su istorijos mokymu 11–12 vidurinės mokyklos (3–4 gimnazijos) klasėse.

Kaip rašoma projekte, istorija priskirta humanitarinių mokslų grupei, ir jos paskirtis „Ne tiek įgyti paprastą žinojimą, kiek interpretuoti turimas žinias“. Be to, mokytojui paliekama autonomija pasirenkant mokymo metodus ir turinių.

Susipažinę su mums pateiktu programos projektu, paruošėme savo išvadas, kuriose smulkiai išdėstėme pastabas ir pasiūlymus Lietuvos istoriją išskirti į atskirą kursą, kuriame įvesti Lietuvos ginkluoto ir neginkluoto pasipriešinimo okupacijoms skyrių. Siūlėme mokinį žinių ir supratimo rei-

kalavimus konkretizuoti, nurodant pagrindinius to laikotarpio istorinius asmenis ir jvykius, i kuriuos būtina atkreipti dėmesį. Pateikėme pageidaujamą Pasipriešinimo okupacijoms skyriaus turinį, dėmesį ypač atkrepiant i Laisvės kovos istoriją, pagal Nijolės Gaškaitės knygą „Pasipriešinimo istorija“. Kategoriskai pasisakėme prieš mokinį ugdymą interpretuoti istoriją. Tai aliuzija i istorijos klastojimus, kurių buvo ir tebéra iki mūsų dienų. Ne visai mums draugiškų valstybių istorikai iki šiol tvirtina, kad Želigovskis neokupavo Vilniaus, o tik išlaisvino ir apgynė Vilnijos lenkų (?) visuomenę. Kad Hitleris ne okupavo Klaipėdos kraštą, o tik išlaisvino ir apgynė Memelio krašto vokiečių interesus. Kad SSSR ne okupavo Lietu-

vą, o tik padėjo „darbo liaudžiai“ laisvai įsijungti į SSSR. O integravus Lietuvos istorija į SSRS istoriją, buvo teigiamą, kad LDK kunigaikščiai buvo stambūs feodalai, enge varguolius, kad Žalgirio mūšį laimėjo Smolensko pulkai ir t. t. Ir šių dienų mūsų tau- tos atplaišos tvirtina, kad tą įsimintiną Sausio 13-osios naktį „savi šaudė į savus“.

Tokių interpretuotojų buvo ir bus, tik gal neverta ju ugdyti istorijos pamokose? Ben- drojo lavinimo tautinės mo- kyklos mokinys turi igyti iš samų Lietuvos istorijos, to- kios, kokia ji buvo iš tikru- ju, žinojimą.

Į mūsų išvadas ir pasiūlymus ŠMM atsakė dviem raštais, aiškindama, kodėl priimti tokie sprendimai. Tačiau ne su visais iš jų galima sutikti a priori. Atsakyme teigama, kad mūsų siulomas vientisas, nuoseklus (jų vadintamas „linijinis“) istorijos dėstyMAS, būdingas sovietinės istorijos mokymo sistemai, yra ydingas. Mes remiamės ne sovietine, integruota į SSRS Lietuvos istorija, o pirmosios Lietuvos Respublikos šviesuolio A. Šapokos redaguota „Lietuvos istorija“, išugdžiusia tūkstančius lietuvių patriotų – partizanų, ir prof. E. Gudavičiaus 1999 metais išleistos „Lietuvos istorijos“ 1 tomu. Šie veikalai su sovietizmu nieko bendro tikrai neturi. Galima sutikti, kad Lietuvos, kaip pasaulio ir Europos sudėtinės

dalias, istorijos būtų mokoma integruotai. Tačiau integracijos laipsnis turi būti tokis, kad Lietuvos istorija dominuotų. Atsakymo teiginyms, kad kiekvienam programoje minimam faktui vadovėlių autoriai skiria tiek dėmesio, kiek mano esant reikalinga, o mokytojui pasirinkti vadovėlių ir mokymo turinį, tik patvirtina mūsų abejones, ar bus tinkamai įvertinti programoje neminiimi istoriniai asmenys ir įvykiai (LDK kunigaikščiai ir jų mūsiai, Lietuvos tautinio atgimimo 19–20 amžiaus pradžios žymiausi veikėjai, pirmosios Lietuvos Respublikos prezidentai, Laisvės kovų vadai ir t. t.). Dėl teiginio, kad yra išleista daug istorijos vadovėlių, tenka priminti, kad tiek spaudoje, tiek žiniasklaidoje (pvz., sausio 11 dienos ryto spaudos apžvalgoje) mokytojai tvirtina, kad trūks ta gero vadovėlio, kad pasirinkimas labai sudėtingas.

ŠMM siūlo mokiniams sudaryti galimybę papildyti ir praplėsti vadovėlines žiniasklaidos lankant muziejus, bibliotekas, būrelius, nagrinėjant istorinius šaltinius bei archyvus. Būrelių, muziejų ir bibliotekų lankymas priklauso nuo mokytojo iniciatyvos, o kokia kryptimi „prasiplės“ mokinių istorinės žiniasklaidos – nuo mokytojo tautinės ir politinės orientacijos, ypač tautinių mažumų mokyklose. Be to, istoriniai muziejai yra tik didžiuo-

siuose miestuose. Provincijos mokykloms tai labai problematiška. Na, o siūlymas nagrinėti istorinius šaltinius bei archyvus, kurie yra tik Vilniuje, ir priėjimas prie jų leidžiamas labai ribotam asmenų skaičiui, skamba visai nesuprantamai.

Yra ir daugiau klausimų, kuriuos derėtų aptarti. Tačiau ŠMM pripažsta, kad sutinka su mūsų išdėstytais Pasipriešinimo istorijos ir jos prasmės vertinimais, mano, kad yra daug galimių bių konstruktyviai bendradarbiauti, kad teisingai pastebėti esminiai programos momentai, kad programa nėra konkreti. Atnaujinant programą numatoma padidinti Lietuvos istorijai skirtam pamokų ir temų dalį. Atnaujinus programas Lietuvos istorijai bus skirtama ne mažiau pamokų, nei viso likusio pasaulio istorijai.

Tikimės, kad ŠMM vadovai supras, kad geriausių rezultatų pasieksime ne susirašinėdami, o dalykiškai kalbėdami, aiškindamiesi savo pozicijas. O tam būtina sudaryti kompetentingą komisiją iš švietimo specialistų (ministerijos atstovų ir Lietuvos istorijos dėstytojų), Lietuvos istorijos specialistų – mokslininkų ir mūsų deleguotų atstovų, kad tokios komisijos išvados būtų priorititinės tiek programų sudarytojams, tiek vadovėlių autoriams, tiek istorijos mokytojams visose Lietuvos mokyklose.

**Jurgis Gendrutis
DALMOTAS**

Dėl dviejų procentų gyventojų pajamų mokesčio paramos

Rekomenduojame, kad gyventojai, pildydami prašymus pervesti iki 2 procentų pajamų mokesčio sumos Lietuvos vienetams, pagal Lietuvos Respublikos labdaros ir paramos įstatymą turintiems teisę gauti paramą (forma FR0512) ir norėdami skirti paramą filialui, 10 laukelyje turėtų nurodyti Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos kodą (kodas 300032645), o **15 laukelyje** išrašyti Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos **filialo*** atskaitomosios sąskaitos numerį (FR0512 formos pildymo taisyklės). Atlirkus skaičiavimą pagal pateiktus prašymus paskaičiuota suma bus pervesta į pagrindinės įmonei saskaitą, tačiau kreipiantis į VMI galima bus išrašyti pažymą apie sumų perverdimą pagal prašymuose nurodytas saskaitas.

* - kiekvienas, norintis paremti, 15 laukelyje įrašo savo filialo atsiskaitomosios sąskaitos numerį, kuri galima sužinoti tik savo filialo būstinėje.

Žemėn įmintos pėdos

(Ištraukos iš Birutės ŽINDULYTĖS-POLIAŃSKAJOS prisiminimu knygos rankraščio)

Birutė Žindulytė-Poliańska gimė 1932 metais Rokiškyje, policininko ir siuvėjos šeimoje. 1941 metų birželio 14-osios tremtinė, kalinta už pabėgimą, sietimame Altaus krašte išbuvusi 30 metų. Idomiu prisiminimui autore šiuo metu gyvena Kaune. Savo vaikystę, jaunystę, brandaus gyvenimo metus tremtyje ji aprašo su giliu širdies skausmu ir literatūrine išmonė. Manu, kad šie prisiminimai bus idomūs „Tremtinio skaitytojams.

Gyvulinuose vagonoose

Buvo 1941 metų birželio 14-osios 4 valanda ryto. Visi miegojome kietu miegu, kai suskambo lauko durų skambutis. Duris atidarė mama. Už jų stovėjo trys ginkluoti saugumiečiai. „Ar Alfonsas Žindulis namuose“, – paklausė. Mama patvirtino. Tada jie apsižvalgė koridoriuje ir nėjo į kambarius. Jų turėjome tris: svetainę, pereinamą miegamajį, dar vieną, malkomis kūrenama kokline krosnimi.

Gyvenome name Respublikos gatvėje. Jis priklausė vargonininkui Matui Milakniui. Nuomojome pusę namo į gatvės pusę. Kiemas buvo apsodintas nasturtomis, augo alyvu krūmas, nuo gatvės skyrė gyvatvorė. Tarp mūsų namo ir Adamonių buvo sodas ir graži pievelė, kurioje turėjau slėptuvę.

Kai saugumiečiai suėjo į kambarį, tėvelis jau buvo atskelęs, bet nespėjė apsirengti – tik su apatiniais. Jį pasodino už stalą ir liepė nejudėti, iš policininko uniformos paémė ginklą, pakėlė pagalvę. Mama buvo mirtinai pasimetusi. „Svečių“ vizitas nieko gero nežadėjo. Vienas iš jų apėjo kambarius, kiti du pradėjo tėvelį tardyti ir kažką užrašinėjo. Aš jau buvau atskelusi ir viską mačiau, broliukas dar miegojo. Man buvo aštuoneri, jam – tik ketveri. Mūsų tėveliams Alfonui ir Anastazijai tada buvo po 37 metus.

Vienas iš saugumiečių buvo mums pažįstamas. Jis liepė mamai pasiimti drabužių ir maisto savaitei. Bet jis buvo taip pasimetusi, kad saugumiečių pats paémė lovatiesę, atdarė spintą, sumetė kai kurių drabužių, patalynės ir suvišo ryšulį, į kitą lovatiesę pridėjo turėtų maisto produktą. Suėmimui buvo skirta 30 minučių, tad pasiruošimas keliauti buvo baigtas. Tėveliui liepta apsirengti ir visai šeimai išeiti į kiemą. Robertą aprengė miegantį, tėvelis jį iš-

sinešė ant ranką. Kieme stovėjo sunkvežimis. Tėvelių išspėjo, kad į bandantį bėgti bus šaudoma. Per minutę buvome „pakrauti“ į sunkvežimį, dar po dešimties jau buvome Rokiškio geležinkelio stotyje prie vagono.

Ten vaizdas buvo šiurpus – šiek tiek žmonių, verkiančių, klykiančių, išsigandusiu apsuptu ginkluotu saugumiečiu.

Birutė Žindulytė-Poliańska

Mašinos vis plūdo, kareiviai su žmonėmis elgesi lyg su gyvuliais, greitai grūdo į vagonus. Labai skubėjo. Vagonai buvo nedideli, seni. Kiekviename iš jų – po keturis langeilius, užkaltus sukryžiuotomis lentomis, užstumiamomis durimis. Už jų – saugumiečių konvojus. Mūsų vagonas buvo pažymėtas trylikuoju numeriu, iš viso ešelone 59 vagonai.

Stovėjome Rokiškio stotyje tris paras, valgyti nedavė, tik vandens. Per tas dienas mūsų išlydėti į katorgą atvyko giminės: tėvelio broliai Petras bei Stanislovas, mama brolis Kostas, seserys Marytė, mano krikštamotė Levutė, jų vyrai, tėvelio pusbrolis Juozapas. Atsisveikinti sujais leido. Tetai Marytei leido su manimi pasėdėti pievoje. Sako, aš per pasimatymą puoliau dėdei Petrui ant kaklo ir rėkiau: „Dėde, gelbėkite mus, prašykite, gelbėkite!“ Tačiau išsigelbėti nebuvo įmanoma, vėl uždarydavo į tvanką vagoną...

Birželio 17-ąją ešelonas pajudėjo. Klyksmas, šauksmas, atsišveikinimai. Tik džiaugėmės, kad visi kartu. Tačiau tas džiaugimas buvo tik iki Naujosios Vilnios... Cia atšovė duris ir pagal sąrašą šaukė vyrus, liepė pasiimti daiktus ir išlipti į vagono. Vėl ašaros, klyksmai, šauksmai. Seimoms buvo baisus smūgis, daugelis galvojo, kad vyrai, uždarius vagoną duris, bus sušaudyti. Tačiau juos pervedė į kitą vagoną.

Naujojoje Vilnoje mūsų ešelonas stovėjo dar parą. Vyru vagonai stovėjo ant greti-

mų bėgių.

Dar būnant Rokiškio stotyje, kažkas iš giminių mums atvežė daug papiroso, nors mūsų tėvelis nerūkė. Dabar mama paprašė sargybinių, kad leistų papiroso perduoti tėveliui. Tie atšovė duris, iškėlė mane iš vagono ir su papiroso privėdė prie vyro ešelono. Tėvelis iškėlė mane į vagoną, padėjo papiroso šalin, priglaudės prie savęs mane bučiavo, mes abu verkėm ir verkėm... Ant kaklo tada turėjau nesenai gautą Pirmosios Komunijos auksinę grandinę. Nusiėmiau ją ir užkabinau tėveliui ant kaklo. Tai buvo paskutinis mūsų atsisveikinimas, nes mūsų tėvelis Alfonsas Žindulis 1941 metų gruodžio 10 dieną buvo nukankintas Rešotų lageryje Nr. 7 (p.d. 235/5-7), 26 kilometrai nuo geležinkelio stoties. Jo kūnas užkastas transpozicijoje, nežinomoje vietoje.

(bus daugiau)

Sveikiname

Garbingo 90-ojo jubiliejaus proga sveikiname buvusį Vorukotos lagerių politinį kalini Alfonsą ARLAUSKĄ. Linkime stiprios sveikatos, neblėstančios energijos, ilgų gyvenimo metų ir Dievo palaimos.

LPKTS Kauno filialas

LPKTS Tauragės filialo valdybos pirmininką Antaną STANKŪ nuoširdžiai sveikiname 60-ojo jubiliejaus proga. Linkime puišios sveikatos, visokeriopos sėkmės, neblėstančios energijos dirbant prasmingus darbus.

LPKTS valdyba

Dėkojame paaukojusiems Vytauto Juodnukio knygos „Suvalkijos partizanų takais“ antros dalies leidybai:

Monikai Kušleikienei – 100 litų,
Česlovui Markevičiui – 150 litų.

LPKTS valdybos pirmininkas
Antanas Lukša

Balbieriškio girios partizanai

Esu gimės 1938 metais Prienų rajono Naujosios Ūtos seniūnijos (seniau – Gudelių valsčius) Būdininkų kaime, eigulio Kazio Kučinsko šeimoje. Jau 40 metų gyvenu Verstaminuose, Lazdijų rajone. Tėviškės, kurią nugriovė melioratoriai, labai ilgiuosi, dažnai sapnuoju ir vis aplankau gimtąjā žemę. Apie partizanus man labai miela kalbėti. Noriu palikti mažą prisiminimų pluoštelį. Mažą, tačiau apie reikšmingus anot meto žygius ir skausmus.

1942 metų ankstyvą pavasarį pro mūsų kaimą sunkvežimiu važiavo grupė vokiečių fašistų. Antanas Stankevičius, buvęs kaimo seniūnu 1940 metais, išsigandės bėgo iš namų ir įjungė. Bėgo dar keli išsigandėliai, bet vijikai šaudydami į juos nepataikė. Tada apsupo mūsų trobą, tėvelį daužė, spardė. Suplėšė tėvelio pasą, jis pati nusivarė prie mašinos. Ten iš kažkur atsiradės žmogus, mokėdamas vokiškai, paaškino, kad žmonės bėgo iš baimės. Tėveli paleido baisiai sužalotą.

1944 metų pabaigoje tėveli areštavo bolševikai. Septynis mėnesius išlaikė Marijampolės kalėjime, paskui vienerius metus Vorkutoje. Taigi kankino rudieji ir raudonieji.

Būdininkų sodžius buvo nutijsęs šiauriniu Balbieriškio girios pakraščiu. Po karo gilioje prie globstį rasdavo daugybė partizanų. 1945 metų balandžio 24 dieną kaimė nuo pat ryto buvo gausu Laisvės kovotojų. Šeši užsuko į mūsų

trobą. Vienas iš jų, spėju, Karys Degutis, matydamas pulkelį vaikų, apsiverkė. Partizanai nesenai buvo aplankę Jurgį Marciukaitį, stribą Antano Marciukaičio tėvą. Reikalavo, kad sūnus paliktu stribą tarnybą ir kad Rudėnų Šeškevičiui Marciukaitis grąžintų atimtą buliuką.

Praėjus vos keliolikai minučių į mūsų kiemą įbėgo būrys enkavėdistų. Pirmasis, atkišes pistoletą, suriko: „Kur banditai?“ Nustebau tarp ginkluotų pamatęs Jurgį Marciukaitį, tvirtinantį, kad jis matės, kaip „bandita“ atėjo į mūsų kiemą. Partizanai spėjo pasitraukti į mišką. Pasukui juos pasileido ir enkavėdistai, bet iš miško pasipylė šūviai. Enkavėdistai sulindo už trobą. Po to pamiškėje įtvirtinusius partizanus pabandė apeiti iš užnugario, mišku. Ir tai jiems pavyko. Galbūt juos vedė Marciukaitis.

Pralindę mišku užnugarin raudonieji prie Builiaraisčio nušovė partizaną V. Laukaitį-Lazdyną ir medicinos seserį Marytę Senavaitytę-Mirtą. Gulėjo ji suknibusi, vaistų krepšeliis šalia, buteliukai ir ampulės sutrypti okupantų batų. Kitą dieną kaiman užėjo mergina, kaip spėjo žmonės, Marytės sesuo. Ji teiravosi, kur yra žuvusieji, o ašaros nesulaikomai riedėjo jai perveidą. Artimiesiems pavyko žuvusiųjų kūnus išvežti iš miško ir palaidoti.

Kautynių dieną mano jauniausioji sesuo Janina buvo išėjusi pas seserį Petrutę. Iš (keliamą į 6 psl.)

visų pusiai aidėdami šūviai į labai išgąsdino. Vakare jis bandė parbėgti namo, bet užkliauvo prie Griniaus sodybos. Prie Petronės Griniūtės, be liejančio vandenį ant baignacijos sudegti trobos, prišokė sovietas atkišo pistoletą ir šaukė „banditę“ nušaušias. Toji tik be paliovos žegnojosi. Troba, berods, užsimdegė nuo trasuojančios kulkos ir netrukus ant šiaudinio stogo pasirodė liepsnelės.

Prie Būdos kaimo, Milaškėse, buvo suimtas sužeistas partizanas. Turbūt tai buvo Leonas Kancierius. Vakare temstant būrys enkavėdėtų jį nusivarė į Naujają Utą ir Žadeikos kieme nukakino. Užkasė po liepa. Eidami iš mokyklos mes, mokiniai, aplankydavome tą ažuolo lapais puošiamą kauburėlį.

Jurgį Marciukaitį ir jo žmoną Juzę po mūšio partizanai likvidavo. Po kurio laiko Skirptiškių kaime buvo nukautas ir jų sūnus stribas Antanas. Jurgio brolis šlubas šiaučius su šeima išsikėlė gyventi į Prienus.

1946 metų vasario 16-osios išvakarėse iš Juozo Brūžgos namų išbėgusį partizaną Alesiu Radauską Medinų eglyne nušovė pasaloje tykodami karieviai. Atėjusieji iš kaimo pusės „baidydami“ padegė Brūžgos gyvenamajį namą. Kaiame kalbėjo, jog Alesius buvo išsimylėjęs vyresnią Danutę Brūžgaitę. Vanagai iš Rytų ją ištrėmė į Sibirą. Ten ji mirė.

(keliamą į 6 psl.)

Pirmojo trėmimo 70-mečio sukakčiai

Mūsų šeima 1941 metų birželio 14 dieną ištrėmė iš Joniškio. Tėvai Jonas Šliažas, gimęs 1896 metais, ir Jadviga Maidzinskaitė-Šliažienė, gimusi 1895 metais, buvo mokytojai, anksčiau mokytojai Beržėnų kaime, susipažinė ir sukurė šeimą. Abu buvo Šaulių sąjungos nariai, tėvas – ir Tautininkų partijos. Apie 1931 metus susitaupė pinigų prie Joniškio nusipirko 6 hektarus žemės su senu namu. Augino tris vaikus: Algį, gimusį 1926 metais, Vida – 1930 metais, Vytautą – 1932 metais. Persikėlus gyventi į Joniškį, tėtė mokytojavo Joniškio mokykloje, mama augino vaikus. Sodino sodą, laikė bičių, pasistatė naują medinį namą ir klėtį, turėjo gyvulių. Atsimenu, iš ryto tėtė skuba į mokyklą, o grįžęs eina dirbtį į lauką, sodą ar prie bičių. Nemačiau jo girtą nei rūkančio, tik dirbantį ir dar grojantį smuiku.

Atmintyje pasiliuko 1940 metų kelionė į Žagarę. Ten rinkosi šauliai kažkokiam pašitarimui. Buvo vasara, šilta, sutikom daug sovietų kariuomenės. Už stalo, apkrauto valgais, sėdėjo vyrai, moterys ir mes, vaikai. Ką kalbėjo, nelabai supratau, tik išolatminyte įstrigo susirūpinimas, nelaimės nuojauta visų veiduose ir kalbose. Nujaudė, kad tėvynė užgrūna biais nelaimė.

Tai buvo paskutinė vasara Lietuvoje, o tėtis jos daugiau niekada nebepamatė.

1941 metų birželio 14-osios ankstų ryta jėjė svetimi žmonės liepė ruoštis kelionei, daiktų pasiimti tik kiek gali panešti. Nepasakė nei kodėl veža, nei kur, nei už ką.

Ką tėvai tada išgyveno, dar negalėjau suprasti, nes vaikišku protu viso to baisumo neuvokiau. Man buvo gaila pažiūti kačiuokus.

Joniškio stotyje mūsų laukė gyvuliniai vagonų sastatas, į kurį varė žmones. Čia mus išskyrė su téciu, jį nuvarė į kitą vagoną, sakė – laikinai, kad patogiau būtų važiuoti. Atsišveikinome nežinodami ir neužnuodusdam, kad tėtį matome paskutinį kartą.

Naujojoje Vilnioje vyru vagonus nuo mūsų traukinio atkabino. Vyrus nuvežė į Krasnojarsko krašto lagerius. Mano tėtį, kaip vėliau susinojau, 1942 metų rudenį sušaudė už tai, kad buvo šaulys ir priklausė Tautininkų partijai. 2008 metais jam suteikė Laisvės kovų dalyvio statusą (po mirties).

Mus atvežė į Altajaus krašto Togolsko rajono Martynovo kaimą. Apgyvendino iš molio drėbtame barake. Atšalus orams perkėlė pas vietinius gyventojus. Pateko-

me pas rusę su trimis mažais vaikais. Jos vyras buvo paimtas į karą.

Mama neišlaikė, susirgo. Iš pradžių gulėjo lovoje kartu su mumis, bet sveikatai vis blogėjant, ją išvežė į ligoninę. Sirgo ilgai ir sunkiai, lietuvių moterys jau mus išsidalijo, nors brolis žadėjo neatiduoti.

Brolis dirbo fermoje. Vasarą ganė šimto karvių bandą, mes jam padėdavome. Ganydami šviežio pieno pasamelždavome. Duonos gaudavome pagal korteles. Prie upelių augo juodieji ir raudonieji serbentai. Pievose sirpo nedidelės laukinės braškės. O kiek gėlių pievoje žydėjo!

1942 metų vasarą susodino į mašinas ir išvežė į Bijsko geležinkelio stotį. Vėl suvarė į gyvulinius vagonus. Sudie, Altajaus krašte, Matynovo kaime, tu nebuvali mums labai blogas. Vėl važiavome į rytus geležinkelio, kol jis baigėsi, po to – sunkvežimiu iki Lenos. Lena vis platėjo, kai kur jos pakrantėse matėsi kaimeliai, maži miesteliai, bet labai toli vienas nuo kito.

Prasidėjo Sibiro rudo, naktys pasidare šaltos. Vieną dieną garlaivis priplaukė prie kranto ir mus iškrovė. Už gerą puskilometrio matėsi keli mediniai namai. Naktį pradėjome ant kranto, o ryte nuvežė į kaimą ir apgyvendino pas žmones. Tikriausiai ir mus planavo nuvežti prie Laptevų jūros, bet žemupyje Lena užšalo ir mus paliko vidurupyje. Atsidūrėme Jakutijoje, Oliokminsko rajono Ziedajaus kaime.

Mama ir brolis pradėjo dirbtį už 7 kilometrus, ten stėtė barakus, į kuriuos turėjus iškraustyt. Ten jau gyveno nuo Leningrado neseniai atvežti suomiai ir vokiečiai. Aš su broliuku vaikščiojome po tuččius laukus, rinkome pasilikusias varpas, dar kokią apšalusią bulvę surasdavome. Iškart už lauką – miškas. Kaimo viduryje stovėjo medinė cerkvė, dabar paversta sandėliu.

Mama miške dirbo neilgai, vėl susirgo. Dabar gyvenome pas kitą šeimininkę, kuri turėjo tris berniukus, vyras buvo kare.

Kartą brolis miške slapta papjovė kumeliuką – ten nedirbantys arkliai vaikščioja bandomis palaidinėti į žiemą. Mėsa sunėše pas šeimininkę, į sandeliuką. Jis mūsų nejuskundė, bet pusę mėsos paėmė. Jie taip pat tik bulvėmis maitinosi.

Mama dirbo namuose, lopė, adė darbines pirštines. Brolis Algis turėjo gultą barake, bet mama ten gyventi ne norėjo, tad kaime išsinuomojo tuščią namą. Kambaryste stovėjo didelis rusiškas pėčius, ant kurio ir pragyvenome visą žiemą.

Aš su broliuku Vytuku nuo ryto iki vakaro ruošėme malkas. Miškas prasidėjo tuoju už namo, bet storesnių medžių nei nukirsti, nei nupjauti nepa-

rių klasių pradinę mokyklą. Kalbėti rusiškai mes jau mokėjome, rašyti – ne, todėl priėmė į antrą klasę. Mokiniai buvo įvairaus amžiaus ir keilių tautybių: lietuvių, suomiai, vokiečiai, rusai ir vienas žydukas M. Pinskis, su kuriuo kartu važiavome iš Joniškio. Lietuvių buvome šeši. Visi vaikai išsekė, utélēti, alkani ir apiplyše.

Mokytis buvo lengva. Duodavo dar po samtelį ko-

1946 metais baigiau pradine mokyklą. Rudenį mama nuvežė už 50 kilometrų Leną žemyn į didelį kaimą Mačą dešinėje Lenos pusėje. Mane priėmė į penktą klasę. Apsigvenau pas rusę. Mokytis priėmė, bet pagal manokortesjokio maisto nė duonos nedavė. Kol kolūkyje kasėme bulves, dar laikiausi, nes davė valgyti, o vėliau visai alkana vaikščiojau. Vieną dieną pamaciau prie kranto didelę valtį su kateriu iš Žiedajaus ir pasiprasiau parvezama namo.

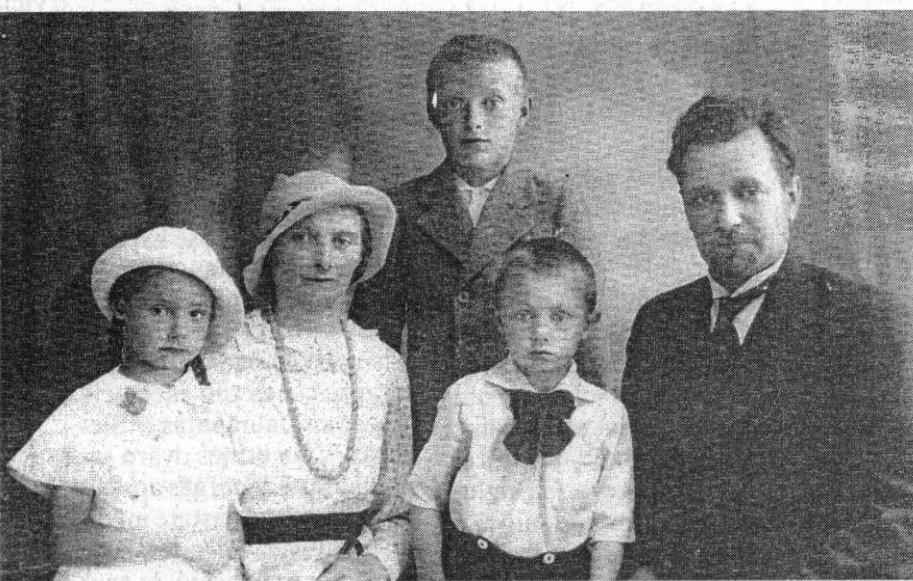
1946 metų vasarai bai-giantis broli Algį ir kitus darbininkus išsiuntė į „Verchnij učastok“, kur arčiau kranto bus kertamas miškas. Persikėlėme į pačią gyvenvietę, tuščią lietuvių namelį. Tą žiemą aš mamai padėjau megzti darbines pirštines. Vilnos duodavo, ją reikėjo suverpti pagaliuku ir numegzti. Aš verpdavau, mama megzdavo. Dar gaudavo siūti ir lopysti drabužius.

1947 metų pavasarį mane išvarė prie miško darbų kirsti plonus aukštus berželius. Rudenį persikėlėme gyventi pas broli – ant aukšto Lenos kranto jis pasistatė namuką. Jame buvo du kambariai. Viename gyveno brolis su žmona, kitaime – mes trys.

1949 metais Algį iškėlė į kitą gyvenvietę, tai aš su mama ir broliu Vytautu pasilikome vieni. Mama nusipirkio ir užaugino telyčaitę, turėjome pieno. Sodinome daug bulvių. Maisto kortelių jau nebuvavo. Bado metai pasilikome praeityje. Aš svajojau apie Lietuvą kaip rojaus kampelį, kuriame viskas gražu, švesu, žmonės geri, taurūs. Nors nedidelė buvau, kai išvežė, bet gimtinės ilgesys liko, gimtasis kraštas traukė, nes didžioji upė Lena su bekrašte taiga sava netapo.

Rudenį iš Dilgiejaus pas mus atkėlė lietuvių. Susipažinau su Stasiu Buchovecku. 1950 metais įregistruavome santuoką. 1951 metų birželį gimė sūnus Stasys. Broli Vytautas tą vasarą su mama iškėlė kitur. Man paliko namuką, tvartuką, mamos užaugintą telyčaitę. Po metų mus perkėlė Lena žemyn į Nyžnij Žiedajų. Ten ant upės kranto pasistatėme namuką, tvartuką, vėl rovėme kelmus, sodinome daržus. Nors sunkaus darbo namuose buvo daug, bet su miško darbais nepalyginsi – daug lengviau.

(keliamas į 7 psl.)

Šliažų šeima: Vida, Jadviga, Algiris, Vytukas, Jonas. Lietuva, 1940-ieji

jegėme, tai nešdavome šakas, lauždavome krūmus.

Pirmai 1942–1943 metų žiema Jakutijoje buvo šalta ir alkana. Mama eidavo į kitus kaimus už 15–20 kilometrus. Jei gaudavo kokį kibirą bulvių ar burokų, užsiimetusi ant pečių nešdavo namo mus pamaitinti. Vakarais ypač norėjosi valgyti, negalėdavome užmigti.

Brolis Algis dirbo su arkliu, vežė miške rastus. Nakvodavo barake. Poilsio dieną ateidavo pas mus, atnešdavo duonos, gautos pagal korteles. Laukdavome ateinančio brolio su duona ir trupučių avižų, paimitu nuo arklio.

Šaip taip sulaukėme pavasario. Pradėjo tirpti sniegas. Pušynuose, ant nutirpusių kalnelių, pasirodė raudonos meškauogės. Dabar mudu ištisitas dienas leisdavome miške ir rinkdavome uogas, dligėles, balandas. Kai Lena išplukdė ledus, mudu pradėjome žuvauti. Taip pasibaigė alkana žiema.

1943 metų vasarą brolis su mama sumanė iš kaimo keltis prie gyvenvietės, bet barakuose gyventi nenorėjo. Lenas pakrantėje, aukštėsneje vietoje, kur sandėliuodavo žiemą suvežtus rastus, jie išsiskė žemyn. Lubas, sienas ir grindis išklojo kartelėmis, padarė gultus, stalą, kedes atstojo kaladės. Apsigyvenome nuosavame būste.

Tą rudenį čia įsteigė ketu-

Dr. Algirdas KARALIUS

Lingėnų seimelis

(Ištrauka iš būsimos knygos)

Nedaug kas žino apie Lingėnų kaimo (dabar – Juodupės seniūnija, Rokiškio rajonas) likimą. Daug lingėniškių kalbino mane parašyti apie darbščius ir dorus šio kaimo lietuvius. Negalima leisti negailestingam laikui nusineštis juos į nežinią. Tuo labiau kad šio kaimo žmones kolektyvizacija ir melioracija išblaškė po visą pasaulį. Liko tik žemė ir prisiminimai. Likimas leido man būti čia ir gyvenimą stebeti iš arti. Pažinojau visus gyventojus, žinojau jų vardus ir pavardes, išročius ir kokias gabumais jie buvo apdovano-ti. Nereikėjo nieko išgalvoti. Ivykius išgyvenau ir žinojau, kaip šie žmones juos vertino, girdėjau jų pokalbius ir pasakojimus.

Aprāšau 1919–1960 metų ivykius. Rašau tai, ką girdėjau iš žmonių. Pagrindinis siekis parodyti gražias Lingėnų kaimo žmonių bendravimo tradicijas. Tai sekmadienio popiečių sueigos, kurias juokais vadino seimeliu. Kaimo vyrai, susirinkę kurioje nors troboje, aptardavo ivykius, pasidalindavo žiniomis, neretai tai darydavo lošdami kortomis „Kreicienę“, kartais ir kirpdami vienas kitam plaukus. Niekada negėrė alkoholinių gėrimų. Vasarą gaivinosi duonos gira, sula. Mūsų troba dažnai buvo pilna vyrų, kalbų ir tabako dūmų. Populiariausia svarstymų tema – politiniai ivykių. Vyrai barė ir smerkė okupantų (fašistų ir bolševikų) juodus darbus.

*Mintys vis nuklysta
i Lingėnus,
Kur prabėgo mūsų
šviesios dienos...*

Lingėnų ąžuolas

Po to, kai Lingėnų gatvinis kaimas buvo išskirstytas į vienkiemius, ulyčia ištuštėjo, nugriovė sodybas, išskarto medžius, liko tik maži medeliai ir galingas ąžuolas, vadinas-mas Lingėnų Ąžuolu. Jo nedrėso kirsti, nes seni žmonės pasakojo, jog jis šventas. Tuo metu Lietuvoje dar buvo gyva pagoniška tradicija – senus ąžuolus jei ne garbinti, tai bent gerbti ir saugoti. Archyve radau istoriją, kad Jucių dvaro lauke, prie Gynės upės, kur buvo storas, 3,5 metro ąžuolas, dvarininkas Kšentauskas, parduodamas dvarą, išraše sąlygą, kad šio medžio naujam savininkui negalima kirsti. Pagal padavimą, seniau prie šio ąžuolo tarsi buvęs pagoniškas aukuras.

Lingėnų kaimo žmonės saugojo savo šventuolį. Kol ąžuolas žaliavo, jie laimignai gyveno.

Dievai Lingėnus apleido, kai naujas jo savininkas Gasiūnas nupjovė šventą medį. Tą nelemtą dieną sesuo Aliona, parbėgusi iš kaimo, verkdama papasakojo, kad Gasiūnas pjauna ąžuolą.

– Negerai, oi, negerai, – dūsavo mama. – Už tai Dievas pakoros...

Labai gailėjau ąžuolo, tad nubėgau pažiūrėti, ar tikrai pjauna. Pamačiau, kaip Gasiūnas ir jo bernas, klūpodami prie medžio, sunkiai traukė pjūklą. Tas dar tvirtai stovėjo, į dangų iškėlės galingas šakas. Sunkiai jiems sekési pjauti, ąžuolas storas, ketas, vos galėjo pjūklą patrauktis. Visą dieną plušo, o pavakarij medis dusliai subraškėjo, émė svirti ir sunkiai sukniubo ant galinę šaką. Šakos neišlaikė sunkumo, braškėdamos lūžo, ir ąžuolas visu svoriu prigludo prie šlapios rudenio žemės. Man atrodė, kad ąžuolas guldamas dusliai sudejavavo.

Iš tiesų pranašystės pildesi... Dėl ąžuolo, ar ne dėl jo, bet po nukirtimo Lingėnus apniko netaimės: tremtis, karas, gaisrai, žudymai, kolektivizacija ir galop visiškas sodybų nugriovimas ir gyventojų iškelimas iš kaimo. Nelaimės pirmiausiai aplankė Gasiūnų šeimą. Gal ne dėl ąžuolo, bet Gasiūno šeima buvo ištremta į Sibirą, pavyzdinė sodyba, gražiausia ne tik kaimo, bet visoje apylinkėje, išparceliuota, turtas konfiskuotas ir skrebų ištasytas. Taip buvo išniekintas visas gerai tvarkomas 37 hektarų úkis. Vidury sodybos buvo erdvus kiemas.

Rytinėje kiemo pusėje – dideli tvartai. Juose tilpo apie dešimt karvių ir bulių, būrys avių ir daug kiaulių su kuiliu. Ypač gerbiami čia buvo arkliai. Jiems tvartas buvo atskiras ir šviesus. Vakarinėje kiemo pusėje stovėjo rūsys, klėtis, varaunia, malkinė. Šiaurinėje – didelis klojimas su peludnykais. Už klojimo – kalvė ir pieninė, dar toliau – jaujos, kuriose buvo minami apylinkės ūkininkų linai. Pieninėje kiemo pusėje dideliais langais pasipuošęs stovėjo gyvenamas dviejų galų namas su gonkomis. Iš gonkų per gėlyną takas vedė į sodelį. Úkis turėjo kūlimo, sėjimo, javų pjovimo mašinas, aliejaus spaudimo įrangą ir daug kalvystės bei staliaus įrankių. Grįžę iš Sibiro Gasiūnai šio turto neberado, jų sodybos vietoje

dirva juodavo.

Taip nuo okupantų nukentėjo ir kitų tremtinių šeimos.

Katalikų vargai

Nors Lingėnų žmonės buvo pamaldūs ir dori, bet jiems labai nepalankiai susiklostė bažnyčių reikalai. Prisidėjė net prie trijų bažnyčių statybos, patys liko be bažnyčios. Seniau, kai nebuvó nei Žiobiškio, nei Juodupės parapijų, Lingėnai priklausé Onuškiui. Pažymétina, kad Onuškio dvaras – labai senas. Jis minimas dar 1529 metais Lietuvos-Livonijos sienų aprašymo akte. 1600 metais šiam dvare Mlečkienė ir Rajackis pastatė Romos katalikų bažnyčią, kuri priklausé Rokiškio parapijai, o nuo 1781 metų čia įkurta Onuškio parapija. Ilgalaik Lingėnų žmonės bažnyčioje meldési, laidojosi savo protėvius šalia įrengtose kapinėse, krikščijo atžalas, gaudavo palaiminimą jaunavedžiai.

1803 metais Lingėnų kaimas priskiriamas Žiobiškio parapijai, nes tuo metu čia Juozapas Daumantas ir Siešickas, Vengerinės dvaro savininkas ir Ukmergės apskrities iždininkas, pastatė medianę bažnytélę. Bégant laikui, tikinčiųjų padaugėjo, jų gausiai rinkosi į pamaldas, tad mažoje bažnytélėje nebetilpo. 1902 metais nutarta pradėti statyti naują mūrinę bažnyčią Žiobiškyje. Lingėnų žmonės aktyviai prisidėjo prie statybos. Vežė iš laukų akmenis, aukojo pinigus. 1911 metais išventinta nauja neogotikinio stiliaus bažnyčia. Neilgai Lingėnų žmonės džiaugėsi šia puikia bažnyčia, nes 1939 metais, įkūrus Juodupės parapiją, Lingėnų kaimas pri-skirtas jai. Lingėnų žmonės – vėl naujakuriai, vėl turi statyti bažnyčią. Aktyviai dalyvaujančių kaimo tikintiesiems, ant Stoniškio kalnelio pastatyta medinė bažnyčia, o papédėje įrengtos kapinės. Cia amžinios ramybės guldomi mirė kaimo žmonės. Karo metu medinė bažnyčia sudegė įki pamatų. Ir vėl Lingėnų tikintieji liko be maldos namų. Prūžus frontui, aktyvesni katalikai sudegusios bažnyčios vietoje pradėjo statyti naujų. Bet tikintieji negavo naujos bažnyčios. Okupanto pakalikai bolševikeliai uždraudė, ir statyba buvo nutraukta. Dėl to Juodupės parapija neišnyko. Žmonės rinkosi melstis prie pieninėje įrengto altoriaus. Vėliau altorius buvo perkeltas į buvusią seną mokyklą. Neilgai buvo lemta ir čia melstis. Tuomet tikintieji altorių ir bažnytélę įsirengė parapijos klebonijos klojime.

„Dievas yra visur“ – guodėsi gausūs Lingėnų tikintieji.

Balbieriškio girių partizanai

(atkelta iš 4 psl.)

Prabėgo pusė amžiaus. Atstatytą Brūzgos namą nugarė melioratoriai. Tik išlikę ąžuolas tebeošia pasakodamas šią skaudžią istoriją. Išnyko takelis, prie kurio padedamos gėlės bylojo apie Alesius žutį.

1947 metų liepos 16-osios vidurdienį Būdininkų rytiname gale pasigirdo kulkosvaidžio „muzika“, po granatos sprogimo nutilo. Prie Kasevičiaus sodybos atejūnų būrys artinosi iš lėto – skainiodami dar neprinokusius obuolius, nedrėso žengti į trobą, žinodami, ten esant partizanų. Partizanas Austriukas, vardu Antonis, iššoko pro langą ir leidosi bėgti į mišką. Prie pat miško jis nusprendė gyvas okupantams nepasiduoti. Matyt, miške tykojo kitas baudejų būrys. Gražus vyras buvo, žavėdavo kaimo merginas. Neprieklausomybės laikais iš Austrijos buvo atvykęs į Balbieriškį ieškoti brolio Antonio kapo brolis Rudolfas su dvimi sūnumis.

Antrasis partizanas Justinas Malisauskas leidosi bėgti į priešingą pusę, per Klimo plynę, vikriai užšoko ant bėsiganiusio arklio ir nurūko.

Partizanas Jonas Girininkas-Levas žuvo 1951 metų kovo 5-osios ryte. Eidamas į mokyklą Pilotiškių kaime išgirdau daug šūvių. Tuomet iš Dranginio namų išbėgės žuvęs partizanas. Žaidėme klebonijos kieme (ten mokėsi mūsų klasė) kai staiga į kiemą įsuko pora arklių kinkytos rogės, apsėstos enkavėdistų. Vienas, laikydamas virš galvos automatą, kraupiai riktelėjo: „Uchodite!“ (Nešdinkite).

Kaip kiškiai sprukome į klasę. Tik spėjau pamatyti, kaip iš rogių išsiikišusi lingavos kruvina juodaplaukė galva. Tą dieną mokykloje buvo nykiai tylu.

1952-ųjų rugpjūčio 1-ają motina rado prie durų prilipdytą lapelį. Kažkas kreipėsi į mus, moksleivius, kad nestume į komjaunimą. Vienas sakinas įstrigo atminty: „Ko-

munizmas – tai 20 amžiaus karikatūra“.

Partizaną Pionierių (vokieti) sučiupo gyvą, iš Grieniaus namų besinešančių duonos kepalėlių. Partizanas Tankas (irgi vokietis) iš kovos lauko išneše sužeistą Kazį Antanyną-Karvelį. Jis nuo žaizdų mirė. Palaidotas Naujosios Ūtos kapinėse. Vėliau žuvusį Tanką įvertė į pelkę Mackrickuose. Pririšo metalinių svarstį, bet vis tiek viena ranka iškilo į paviršių. Guodelių stribai tyčiojosi: „Va, banditas Dievo šaukiasi...“ Paskui, kai užšalo ledas, ta ranką sutrupino.

Albinas Janulis žuvo Medinų kaime. Iš sudeginto namo susemtus kūno likučius palaidoto Naujosios Ūtos kapinėse, pamesti aikštėje buvo neparanku. Tose kapinėse palaidoti ir partizano Petro Burinsko-Tetervino, susisprogdinusio bunkeryje Kedyčių namuose, palaikai. Irjis numesti aikštėje buvo netinkamas. Naujosios Ūtos kapinėse palaidotas ir trumpai partizanavęs Juozas Klimauskas.

Devyniolikmetis Rimantas Kvedaras iš Kidziuliškių pasiliko nuo savybės emigracijos į ūkį. Žuvo kažkur netoli Balsupių – motinos gimtinės.

Šiaisiai laikais partizanų garbės nori ir jos nenusipelniusieji. Pagal lietuvių patarlę: „Kai arkli kausto ir varlė atkiša savo koją“.

Dar karui nepasibaigus Būdos kaime, esančiam Balbieriškio girių viduryje, pasirodė būrys enkavėdistų. Parulio sūnus Vaclovas ir žentas spruko nuo jų. Parptelėjo paminėjė tykojusių enkavėdistų automatai ir abu jaunuoliai krito. Jaunuoliai bėgo, nes bijojo, o anie šaudė į bėgančius beginklius. Parulio šeimą ištremė į Sibirą. Pamiškėje ilgai stovėjo tvorele aptvertas medinis kryžius. Prabėgus metams sunyk, kaip ir Parulio sodyba.

**Juozo KUČINSKO
atsimimimus spaudai
parengė Aleksandras
JAKUBONIS**

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“ 2011 metams

Prenumeratos indeksas – 0117.

Prenumerata kainuoja: 1 mėn. – 7 Lt, 3 mėn. –

21 Lt, 6 mėn. – 42 Lt.

„Tremtinys“ išeina keturis kartus per mėnesį.

Prenumerata priimama „Lietuvos pašte“ iki kiekvieno mėnesio 22 dienos.

2011 m. balandžio 29 d.

Tremtinys

Nr. 16 (942)

7

Tremtyje prabėgusi vaikystė

(atkelta iš 5 psl.)

1955 metų rugpjūtį gimė dukė. Vaikai augo sveiki: savas pienas, kiaušiniai, mėsa, daržovės. Prisirinkdavome uogą. 1956 metų pavasarį komendantas pasakė, kad mes jau laisvi, išduos pasus ir galėsime išvažiuoti. Niekur kitur nevažiuosime – tik į išvažiotą Lietuvą! Labai jau traukė išsiilgtą tėvynę – ten mus priims, padės įsikurti! Todėl, gaue pasus, nebenurimome. Paradavėme savo namelį, gyvulius ir susiruošėme važiuoti. Tremtyje išgyvenome 15 metų!

Iš traukinio išlipome Kau- ne. Buvo rugsėjo pradžia, oras dar šiltas, švelnus, palyginus su Sibiro. Cia vaikai pirmą kartą pamatė ir prisivalgė obuolių. Mes jų taip pat nevalgėme 15 metų. Savaitę gyvenome Kaune, po to išvažiavome pas vyro dėdę, gyvenančią vienkiemje, netoli Skriau- džių. Buvo 1956-ųjų rudo, žmonės įbauginti. Mums niekas nepasakojo apie Lietuvos partizanus, o mes nieko apie juos nežinojome.

Kaime virdavo samagoną,

gerdavo ir dar veždavo bido- nais į Kauną parduoti. Iš Skriaudžių buvau nuvažiavusi į Joniškį. Jakutijoje dažnai sapnuodavau, kad einu į tėvų namus, bet negaliu prieiti. Nuo stoties téviškė čia pat, iš tolopamačiai sodybą, apaugusi gluosniais. Jie suaugę į medžius, obelys didelės, pilnos obuolių, šakos lūžta. Išvežant buvo tik jauni, maži medeliai. Tėvų statyto geltono namo nebéra, nėra ir klėties – sudegė per karą. Likęs tik senasis namas, pirktas su žeme. Prie šulinio – trys didelės liepos. Pasitiko apkūni moteris ir iš karto klausė, ar nebūsiu Šliažo duktė. Tai buvo Mačiūnienė, apsigyveno ji čia, kai mus išvežė. Tėvas ir du sūnūs buvo stribai. Kitoje pusėje gyveno jauna šeima, jie statėsi namą, tad greitai išeis. Pernakvojau pas Mačiūnienę, vietas daug, nes suaugę vaikai gyveno kitur. Rytą man įdėjo kelis obuolius. Aš, miške užaugusi, neišdrįsau pati nueiti į tėvo sodintą sodą ir daugiau obuolių prisirinkti...

Grįždama Kaune užėjau pas tėtės pusbrolių Vaitiekūną,

buvusį teisininką. Tuo metu jis vežiojo paštą. Mane nuvedė į ištaigą sužinoti, ar galima atsiimti namą. Atsakė, kad išvežtiesiems joks turtas negrąžinamas.

Gruodį pasisekė Raseinių pakraštyje išsinuomoti mažą kambarėlį su virtuvėle. Kiek buvo džiaugsmo, kai į jį iši-kraustėme!

1957 metų vasarą grįžo mama su broliais. Jie pas mus tik užvažiavo ir išvažiavo į Joniškį. Algim grįžo atgal į Jakutiją, nes ten šeima, o mama su Vytautu apsigyveno pas kaimynus. Mama surado gerą advokatą ir per teismą po metų atgavo namus. Jauna šeima išsikraustė, o Mačiūnai nė negalvojo! Jie išėjo tik tada, kai jiems davė atskirą namelį Joniškyje, nes buvo nusipelnę sovietų valdžiai.

Ne tu, Tėvyne, kalta, dėl mūsų vargų, tik raudonasis maras, blogio imperija ir tavo vaikai išdavikai, kurie tiek blogo padarė Lietuvai ir jos žmonėms.

Vida ŠLIAŽAITĖ-BUCHOVECKIENĖ

ILSEKITĖS RAMYBĖJE

Algirdas Paulauskas

1926–2011

Gimė Alytaus r. Karklynų k. amatininkų šeimoje. Mokėsi Balbieriškio mokykloje, Kauno geležinkeliečių mokykloje. Istojo į Kauno politechnikos institutą. 1948 m. suimtas, nuteistas 10 metų lagerio. Kalėjo Magadanu r. Elgenos lageryje. Dirbo anglų kasykloje. 1957 m. grįžo į Lietuvą, išdarbino Kretingos elektros tinkluose. 1966 m. neakivaizdinii būdu baigė Klaipėdos politechnikos institutą. Užaugino dvi dukteris.

Užjaudiamo dukterę šeimas ir artimuosis.

LPKTS Palangos filialas

Bronislava Gelžinienė

1937–2011

Gimė Tryškių valsč. Dirmiekių k. ūkininkų šeimoje, auginusioje keturių dukterių. 1948 m. buvo ištremta su šeima į Buriatią Mongolią, Ilkos stotį. Ten baigė 10 klasių. 1956 m. grįžo į Lietuvą. Dirbo tarybiniamės ūkyje, vėliau knygynė. Buvo TS narė.

Palaidota Tryškių kapinėse.

Valdas Binkevičius

1954–2011

Gimė Krasnojarsko kr. Ordžoni- kidžės k. 1957 m. su tėvais grįžo į Lietuvą. Gyveno Šventežerio kaimė, Lazdijų rajone. Baigė Kauno politechnikos institutą, išgijo elektrotechniko specia- lybę. Gyveno Kaune.

Palaidotas Karmėlavos kapinėse. Užjaudiamo seserį Ireną.

Bronius Genio, Vytauto Grybėno, Albino Slavicko šeimos

Gegužės 20 d. (penktadienį) Šakių r., Lekėčiuose, minėsime Partizanų pagerbimo, kariuomenės ir visuomenės vieybės bei jaunimo patriotiškuo- mo dieną. **11 val. šv. Mišios** partizanų žūties vietoje Rūdšiliuje. **12 val.** žuvusių partizanų pagerbimas, krašto apsaugos ministrės Rasos Juknevičienės pranešimas. **12.30 val.** Lietuvos kariuomenės ginkluotės paroda bei koncertas Lekėčių girininkijoje.

Gegužės 21 d. (šeštadienį) Alytuje rengiamas 1948 m. Taštyro rajono tremtiniai ir jų vaikų susitikimas. **10.30 val. šv. Mišios** Alytaus Angelų Sar- gų bažnyčioje. Po pamaldų aplankę Laisvės varpą, eisime į Šaulių namus (Dariaus ir Girėno g. 10), kur vyks buvusių tremtiniai popietė, bus pristatyta nauja partizaninių dainų kompaktinė plokštėlė.

Teirausis tel. (8 315) 42 647, 8 615 13 531 Elena (Alyte) Grudzinskienė.

Birželio 4 d. (šeštadienį) įvyks žygis Dainavos apygardos partizanų takais.

Organizatorius – LPKTS Alytaus filialas. Teirausis tel. (8 315) 31 811, 51 957, 8 694 07 641.

Gegužės 21 dieną (šeštadienį) Šiaulių aps., Kuršėnuose, įvyks tradicinis 8-asis LPKTS jaunesniosios kartos sąskrydis, skirtas 1941 metų trėmimo 70-mečiui, LPKTS pirmininko pavaduotojo Vidmanto Palujansko atminimui, Partizanų pagerbimo, kariuomenės ir visuomenės dienai, bei Kuršėnų 430 metų sukaktiai paminėti.

Programa: **11 val. šv. Mišios Kuršėnų Šv. Jono Krikštoto bažnyčioje.** **12 val.** sąskrydžio atidarymas. Vyks sportinės varžybos, pažintis su liaudies amatais, prasminga meninė programa. Dalyvaus: LPKTS Kuršėnų, Šiaulių ir Mažeikių chorai, jaunimo muzikos grupės „Neto“ ir „Intro“, Alytaus jaunimo kultūros centro šokių kolektyvas „Rūta“, Šiaulių rajono kultūros centro šokių kolektyvas bei Šiaulių rajono kultūros centro kaimo kapela „Ringuva“. **16 val.** sąskrydžio vakaronė. Dalyvaus Žarėnų kaimo kapela. **17.30 val.** sąskrydžio uždarymas.

Gegužės 7 d. (šeštadienį) LPKTS salėje (Laisves al. 39, Kaune) **10 val.** įvyks TS-LKD Politinių kalinių ir tremtiniai frakcijos tarybos posėdis; **12 val.** – TS-LKD Politinių kalinių ir tremtiniai frakcijos ataskaitinė-rinkiminė konferencija.

TS-LKD PKTF pirmininkė V.V. Margevičienė

Gegužės 22 d. (sekmadienį) **10.30 val.** Marijampolės Šv. Vincento Pauliečio bažnyčioje bus aukojamos šv. Mišios už 1948 m. tremtinius, išvežtus iš Marijampolės apskrities, Vilkaviškio, Gižų, Šunskų, Antanavų, Sasnavos, Igliukos, Kazlų Rūdos, Višakio Rūdos, Pilviškių ir kitų miestelių, maklakviečius, igarkiečius, gržūslius ir likusius ilsėtis Sibiro žemėje. Po pamaldų susitiksime Lietuvininkų g. 9.

Marijampoliečių maklakviečių bendriją

Skelbimai

Šiauliaičių, kurių artimieji palaidoti Ginkūnų kapinių tremtinį sektorius, dėmesiui!

Balandžio 29 d. (penktadienį) 11 val. Ginkūnų kapinėse rengiama kapinių tvarkymo talka.. Bus atvežta juodžemio. Kviečiame dalyvauti.

LPKTS Šiaulių filialo taryba

Balandžio 30 d. (šeštadienį) 10 val. Varėnos kino teatro salėje (Basanavičiaus g. 17) įvyks LPKTS Varėnos filialo vienuolines ataskaitinės rinkiminis susirinkimas. Registracija nuo 9 val. Po susirinkimo koncertuos Valkininkų kultūros centro moterų ansamblis ir buvusių politinių kalinių ir tremtiniai ansamblis „Viltis“.

Kviečiame dalyvauti.

KONCERTAS MOTINOS DIENAI

Gegužės 2 d. (pirmadienį) **16 val.** Kauno mst. savivaldybės Kultūros skyrius ir LPKTS Kauno filialas kviečia į Lietuvos kariuomenės Kauno įgulos karininkų ramovę (A. Mickevičiaus g. 19) paminėti **Motinos dieną**. Koncertuos Kauno mokyklų moksleiviai, pilietinės dainos konkursas „Dainuoju Lietuvai“ laureatai, ir solistas Merūnas. Sveikins LR Seimo narę Vincę Vaidevutę Margevičienę.

Maloniai kviečiame dalyvauti!

KONCERTAS MOTINOS DIENAI

Gegužės 2 d. (pirmadienį) Klaipėdos buvusius politinius kalinius ir tremtinius kviečiame paminėti **Motinos dieną**. **17.10 val.** tremties memoriale pagerbsime Laisvės kovų dalyves, tremties, politines kalines. **18 val.** Kristaus Karaliaus bažnyčioje (Bokštų g. 10) bus aukojamos šv. Mišios už gyvas ir mirusias Motinas. Dalyvaus choras „Atminties gaida“. Po nušių – jaunųjų atlikėjų koncertas bažnyčioje.

ISSN 2029-509X

Leidėjas LPKTS

Tremtinys

LPKTS puslapis internte: <http://www.lpkts.lt>

Įmonės kodas 3000 32645. Ats./sąsk. Nr.LT18 70440600 0425 8365, AB "SEB" bankas.

Redaktorė
Jolita Navickienė

Redakcija:
Dalia Maciukevičienė,
Vesta Milerienė
Rasa Duobaitė-Bumbulienė

Mūsų adresas: Laisvės al. 39,
LT-44309, Kaunas, tel. (8 37)
323 204, faksas (8 37) 323 214.

Indeksas 0117.

El. paštas:
tremtinys@erdves.lt

Projektą „Lietuvos Laisvės kovų, tremties ir tautos netekčių atspindžiai“ remia

Spausdino spaustuvė UAB

„Rinkos aikštė“, Josvainių g. 41,

Kėdainiai

Offsetinė spauda 2 sp. lankai.

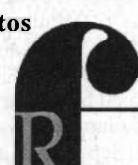
SPAUDOS,

RADIJO IR

TELEVIZIJOS

RĒMIMO

FONDAS

Kaina 1,75 Lt

Tiražas 2900. Užs. Nr.

Redakcija paslieka teisę trumpinti ir redaguoti straipsnius, rankraščiai negrąžinami. Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autoriaus nuomone.